

Az Országgyűlés Elnökének nyitóbeszéde a magyar bírói függetlenséget garantáló törvény elfogadásának 150. évfordulója alkalmából tartott konferencián

Helyszín: Budapest

Dátum: 2019. április 24.

Tisztelt Handó Tünde Elnök Asszony, tisztelt Darák Péter Elnök Úr, tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Isten hozta a magyar államhatalom bírói képviselőit a törvényhozás épületében. Nagy tisztelettel köszöntöm a mai ünnepi konferencia minden résztvevőjét itt, az államhatalmat történetileg is megtestesítő Szent Korona közelében és eszmei kisugárzásában.

Jeles helyen találkozunk ma azért, hogy egy jeles évfordulóra emlékezzünk, és – az emlékezés mellett – a múlt tükrében fürkésszük a jövőt. 150 esztendővel ezelőtt az volt a kérdés, hogy a magyar állam akarja-e biztosítani a bírák függetlenségét? A jövőre nézve a kérdés az, hogy a magyar bírák a maguk részéről akarják-e biztosítani az állam függetlenségét?

Alapvető kérdések ezek – tisztelt Hölgyeim és Uraim –, mert Önök, magyar bírák mindig csak annyira lehetnek függetlenek, amennyire a magyar állam is az. Ezt nemcsak a történelmi tapasztalat igazolja, hanem az a tény is, hogy mindenféle kifecskézett államelméletekkel szemben a bírói kar nem külső tartozéka, hanem belső alkotóeleme az államnak, a bírói hatalom maga az államhatalom egyik megnyilvánulása, amelynek sorsában mindig osztozik.

Nem is a végrehajtó hatalom ellensúlya, vagy a törvényhozás vélt vagy valós hibáinak korrektora; sem nem az erősek korlátozója, vagy a gyengék gyámolítója – hanem az írott jog adta keretek között az igazság letéteményese. Függetlensége nem abszolút és nem öncélú.

A bírói hatalom nem lehet független az államtól, hiszen maga is része annak, sem az igazságtól, hiszen annak szolgálatára létezik, és végképp nem függetlenítheti önmagát a jogtól. A bírói hatalom részesei felelősek a nemzet, a közösség előtt, mely felelősséget éppen az elmozdíthatatlanságuk emel mindenki másé fölé. Nincs veszélyesebb döntés egy államra nézve, mint egy megmásíthatatlan rossz ítélet, s nincs veszélyesebb ellensége egy társadalomnak, mint egy alkalmatlan bíró. De éppen ez a felelősség teszi a bírói hivatást magasztossá.

A hazájukat szerető és szolgáló magyar jogász és politikus nemzedékek legjobbjait mindig ez a felismerés vezette, a részükre kimért történelmi idő adta mozgástérben ez volt számukra a szakmai és lelkiismereti iránytű. Így volt ez a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869. évi IV. törvény megalkotásakor is.

Annak érdekében, hogy érzékeljük a korszak politikai és jogi körülményeit, érdemes felidéznünk annak a szavait, aki 1867 és 1875 között gyakorlatilag lefektette a modern magyar bírósági szervezet alapjait.

Horváth Boldizsár korabeli igazságügyminiszter annak idején így fogalmazott a mai konferenciánk tárgyát képező törvény vitájában: „A munka sem több, sem kevesebb, mint

újra szervezni a magyar államot. Mindenki tudja, hogy midőn a 48-iki törvényhozás e félig hűbéri államot az újabb kor elveire fektetvé (...) akkor a régi Magyarország helyett egy, a kor szellemében átalakult új Magyarországnak vetette meg az alapját. (...) Az is tudott, hogy az új állam működésében okvetlenül szükséges intézmények a legnagyobb részben hiányoznak, s amelyeket a múltból örököltünk (...) ezek a legnagyobb disszonanciában állnak azokkal az elvekkel, amelyeket a 48-iki törvényhozás inaugurált.”

Szerencsések azok a nemzedékek – tisztelt Hölgyeim és Uraim –, amelyeknek a történelemben megadatik a lehetőség, hogy újra szervezhetik a magyar államot. Azért szerencsések, mert van mit újjá szervezniük, ami azt jelenti, hogy a magyar állam nem pusztán a vágyaink tárgya, hanem létező valóság, amely alakítható. A mohácsi csatavesztés után ugyanis a középkori magyar állam egyre inkább csak egy álommá vált: elveszítette függetlenségét, önrendelkezését, területi egységét, és gyakorlatilag a létét is. Bocskai István, Bethlen Gábor, Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos és híveik az idegen uralkodóház trónfosztását háromszor is kimondva, négy nagy szabadságharcban vérrel és vassal küzdöttek azért, hogy az álomból ismét valóság váljon, hogy az újjászülető szabadság szívhangjai ismét hallhatóak legyenek, hogy ismét legyen szuverén magyar állam, amely életkeretet és oltalmat adhat a nemzetnek. Kossuth és Deák vitáját a kiegyezésről nem nekünk, mai magyaroknak kell eldöntenünk, nekünk csak tanulnunk kell belőle.

Azonban ma már a tévedés kockázata nélkül megállapíthatjuk, hogy a magyar állam és szabadság helyreállításáért folytatott három évszázados, legyőzve is győztesnek bizonyuló küzdelem 1867 után az álomból valóságot kovácsolt: egy korlátozott szuverenitású magyar állam valóságát egy dualista államszerkezetben. Egy olyan államot, amelyben Horváth Boldizsáréknak már megadott a lehetőség és felelősség, hogy egy jogrendszerét tekintve is korszerű államot teremtsenek. A bírói hatalomról szóló 1869. évi IV. törvénnyel elődeink ennek az építkezésnek, a magyar államhatalom újjáépítésének az egyik sarokkövét alkották meg.

Törvényhozóként a magam és képviselőtársaim nevében ma is a legmagasabb szakmai elismeréssel adózom a törvény megalkotói előtt, akik mindösszesen 27 szakaszba foglaltan egy olyan korszakalkotó és értékálló jogszabályt alkottak, amely gyakorlatilag nyolcvan esztendeig fejtette ki hatását a bírósági szervezetre és a bírák jogállására.

A kiegyezéssel kialakult, korlátozott önrendelkezésű magyar állam 1920-ban, a trianoni döntésben megtestesülő tragikus áron szerezte vissza a jogi értelemben vett teljes szuverenitását, valójában azonban ezt az államot erőfölénybe került ellenségei politikai, gazdasági és katonai értelemben életképtelenségre, cselekvésképtelenségre ítélték.

A korabeli magyar társadalom kitartásának, áldozatának és megfeszített munkateljesítményének köszönhető, hogy a trianoni magyar állam a két világháború között képes volt nemcsak talpon maradni, hanem sok tekintetben a térségben kiemelkedő eredményeket elérni.

Minden bizonnyal ebben a teljesítményben fontos szerepe volt annak a korszerű és szakszerű közjogi és magánjogi építkezésnek, amelyet a dualizmus időszakában, a korlátozott szuverenitás keretei között is elvégeztek a korszak legkiválóbb magyar jogászai és politikusai.

Nem véletlen – tisztelt Hölgyeim és Uraim –, hogy a XIX. század második felében kialakított magyar bírói függetlenség a XX. század közepén éppen addig élt, ameddig a magyar állam szuverenitása és függetlensége létezett.

A mi nemzedékünkkel – tisztelt Hölgyeim és Uraim –, Önökkel mint jogászokkal, velünk mint politikusokkal a Történelem Ura különösen kegyes volt: megadta számunkra a lehetőséget és a felelősséget, hogy 1990-ben nemcsak a kommunizmust, de 2010-ben a poszt-kommunizmust is lezárhassuk Magyarországon békés és demokratikus úton, és a XXI. századra szólóan újjáépíthessük a magyar államot.

Ennek az újjáépítésnek a közjogi és értékrendi kereteként alkottuk meg 2011-ben Magyarország Alaptörvényét, amelynek Nemzeti Hitvallásában többek között rögzítettük meggyőződésünket abban, hogy a polgárnak és az államnak közös célja a jó élet, a biztonság, a rend, az igazság, a szabadság kiteljesítése, hogy népuralom csak ott van, ahol az állam szolgálja polgárait, ügyeiket méltányosan, visszaélés és részrehajlás nélkül intézi. A bírói hatalom és államhatalom alaptörvényi szabályozása kapcsán – tisztelt Hölgyeim és Uraim – engedjenek meg egy önkritikus és zárójeles észrevételt: hazánk nevének Magyar Köztársaságról Magyarországra történt alaptörvényi megváltoztatása után a jogalkotó mulasztott akkor, amikor nem szabályozta pontosan, hogy a bíróságok kinek vagy minek a nevében hirdetnek ítéletet Magyarországon? Elvi éllel kijelenthetjük, hogy az eljáró bíróságok csakis a magyar állam, vagy az Alaptörvény szerint „Magyarország alkotmányos állami folytonosságát és a nemzet egységét” megtestesítő Szent Korona nevében hozhatják meg ítéleteiket.

Tisztelt Konferencia!

Az előttünk álló idők egyazon kérdést szegeznek nekünk, politikusoknak és jogászoknak: készek vagyunk-e a rendelkezésre álló eszközeinkkel védeni a magyar állam önrendelkezését és függetlenségét?

Míg a kommunizmus – bár elhalását hirdette, mégis a jog eszközrendszere által – totalitáriussá növelte az állam erejét, a globalizáció korának messianisztikus törekvései – bár nem hirdetik meg célként, mégis nemegyszer a törvénykezés eszközrendszerével – szüntelenül gyengíteni igyekeznek a demokratikus legitimációval bíró államok kompetenciáját.

A globalizmus nevében a demokratikus nemzeti államok felszámolása és választási legitimáció nélküli szupranacionális hatalmi központok kialakítása a cél, az Európa erőforrásai feletti teljes ellenőrzés megszerzése érdekében. Mindehhez pedig az anómiának és abnormalitásnak, azaz a teljes értékvesztésnek és a természet rendje tagadásának, a liberalizmus és az emberi jogok nevében megvalósított agresszív – hogy ne mondjam: se embert, se istent nem ismerő – terjesztése vezet.

Ez a lényege mindannak, ami ma az európai politikában zajlik, ez a veszély fenyeget minden európai államot és nemzetet. Valójában ez – azaz a választói felhatalmazással bíró államok ellenőrző és korlátozó hatalma alól magát kivonó, sőt afölé rendelő magánérdekek által berendezett „szép új világ”—az, ami korunkban az ember szabadságát, jogait és méltóságát fenyegeti.

Az állam alkotta törvényeknek nemcsak normatív tartalma, hanem értéktartalma is van, amelytől sem a jogalkotó, sem a jogalkalmazó nem vonatkoztathat el. Semmiféle előttünk

álló modernizáció, digitalizáció vagy mesterséges intelligencia nem fogja mentesíteni sem a jogalkotói, sem a jogalkalmazói munkát az értékítéleti követelményektől, amelyek legvégső soron mindig az emberi lelkiismeretben gyökereznek.

Ezért korunk jogászainak és politikusainak változatlanul maguknak kell eldönteniük, milyen értékek védelmére kelnek, kinek az oldalára állnak: az államot védők és építők, vagy az államot támadók és rombolók oldalára?

A Történelem Ura 1990-ben és 2010-ben nemcsak kivételes történelmi lehetőséget biztosított, hanem nagy felelősséget is ruházott a mi nemzedékünkre: minden világnézeti, szemléleti, értékrendi, politikai különbözőségünk mellett védjük meg cselekvőképes államunkat, mint a közös jövőnk alapvető biztosítékát. Erre köteleznek bennünket azon nagy elődök és teljesítmények, akikre és amelyekre a mai konferencián emlékezünk; és erre kötelez bennünket a gyermekeink, unokáink, utódaink iránt viselt felelősségünk is. Hasznos eszmecserét és jó együttlétet kívánok a konferencia résztvevőinek!